имость, добавленная компанией; рост отрасли; качество продукции; уровень инновации/дифференциации и вертикальная интеграция (обладание последующими каналами сбыта). Что касается движения денежных средств, то растущие рынки требуют от компании средств, относительно высокая доля на рынке улучшает поступление денег, а высокие уровни нвестиций поглощают деньги. Эти выводы схожи с результатами, которые дает матрица БКГ.

ЛИТЕРАТУРА

1. Багиев Г.Л., В.М. Тарасевич, Х. Анн. Маркетинг М.: Экономика, 2001.
2. Маркетинг: Учебник / А.Н. Романов, Ю.Ю. Кормогов / Под ред. А.Н. Романова. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995.

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Волосовим С.В.,
канд.екон.наук, доцент каф. фінансів
КНТЕУ

Митна політика є однією з найскладніших частин загальної економічної політики держави, оскільки вона призвана розв'язувати не лише внутрішні проблеми, але й здійснювати вплив на зовнішньоекономічну діяльність. Завдання регулювання зовнішньоекономічної діяльності полягає в створенні ефективної системи захисту економічного суверенітету, економічної безпеки країни, стимулювання розвитку і реформування національної економіки та забезпечення її інтеграції в світову економіку. Одним із інструментів митної політики, що здатний забезпечити виконання цих завдань є оподаткування зовнішньоекономічної діяльності.

Значення податків у міжнародній торгівлі має декілька аспектів. По-перше, це фіскальний аспект, оскільки надходження від зовнішньоекономічної діяльності є суттєвим джерелом наповнення доходно! частини Державного бюджету України. Так, у 2002 році Державна митна служба перерахувала до Державного бюджету 9,94 млрд.грн. (117,6% планових завдань), що на 3,44 млр.грн. більше ніж за 2001 рік.[1]

По-друге, оподаткування зовнішньоекономічної діяльності має протекціоністський характер, оскільки одним із завдань митної політики є захист національного товаровиробника. А враховуючи те, що кількісні та інші обмеження в зовнішній торгівлі забороняються нормами міжнародної торгівлі, то саме податки виступають гнучким засобом підтримання національного виробника.

По-третє, податки у зовнішньоекономічній діяльності мають дещо політичний характер, оскільки за їх допомогою можна встановлювати товарам, які походять з окремих країн пільговий режим при ввезенні на митну територію України.

Майже всі проблеми оподаткування зовнішньоекономічної діяльності пов”язані з ухиленням від сплати податків. Ухиленню від сплати митних платежів сприяють такі фактори: заниження митної вартості товару; декларування товарів не за своїм найменуванням; не вірне заявления країни походження товару; контрабанда; зловживання з боку посадових осіб митних органів. При справлянні митних податків і зборів велике значення має митна вартість товарів як основа для їх нарахування. Проте відсутність у вітчизняному законодавстві чітко встановленого механізму визначення митної вартості створює умови для її заниження. Так, у 2002 році додаткові надходження до Державного бюджету за рахунок удосконалення контролю за достовірністю заявленої митної вартості та правильності визначення кодів товарів склали майже 200 млн.грн. За результатами контролю заявленої країни походження донараховано понад 7,3 млн.грн.[2] Недосконалість вітчизняного законодавства щодо визначен ня митної вартості створює труднощі не лише для функціонування митних органів, але і для діяльності суб”єктів зовнішньоекономічної діяльності. Митні органи при здійсненні контролю за правильністю визначення мит-

ної вартості користуються положеннями ст.16 Закону „Про Єдиний митний тариф, застосування положень якої в практичній роботі декларантів викликає низку проблем. По-перше, це доведення до митних органів планових очікуваних показників надходжень митних платежів до Державного бюджету, які мають тенденцію щорічного збільшення. По-друге, у ст.16 не конкретизовано, якій саме вартості має відповідати заявлена Декларантом митна вартість. По-третє, в Україні у законодавчому порядку не визначено поняття „явна невідповідність" митної вартості". По-четверте, функції по встановленню явної невідповідності митної вартості заявленої митної вартості товарів покладено виключно на митні органи, які прямо зацікавлені у підвищенні бази оподаткування для збільшення обсягу надходжень митних платежів до Державного бюджету. По-п"яте, вітчизняне законодавство залишає останнє слово з питань визначення митної вартості за митним органом. Це практично позбавляє декларанта права впливати на рішення митних органів. По-шосте, митний орган не має права давати попередні висновки на звернення учасників зовнішньоекономічної діяльності з питань погодження митної вартості товарів або контрактних цін. Тобто, навіть за відсутності у декларанта чітких даних про ціну товару та розмір витрат на доставку декларант у будь-якому разі повинен подавати вантажну митну декларацію до оформлення, заздалегідь очікуючи відмову у митному оформленні. Проте слід зазначити, що у новому Митному кодексі України, який набуде чинності з 1.01.2004 року в основному ці проблеми розв'язані шляхом приведення вітчизняного законодавства у відповідність із світовими нормами та стандартами. Наступним кроком України має стати приведення у відповідність з Угодою про застосування ст.VII Генеральної угоди про тарифи і торгівлю та новим Митним кодексом нормативно-правової бази, що регулює питання визначення митної вартості. Згідно з новим Митним кодексом митна вартість імпортного товару може визначатись шістьма методами, однак відсутність в Україні відповідної методики та напрацьованих навичок щодо застосування цих методів є певним ризиком для суб"єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Завдає збитки економіці держави, її культурній спадщині, сприяє розширенню тіньового сектору економіки, а в окремих випадках поєднується з учиненням інших тяжких злочинів контрабанда товарів ті інших предметів. Контрабандою визнається переміщення товарів, валюти, цінностей та інших предметів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах або групою осіб, які організувалися для заняття контрабандою, а також незаконне переміщення історичних цінностей, наркотичних засобів, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних вибухових речовин, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї). Протягом 2003 року митними органами порушено 423 кримінальні справи про контрабанду на суму понад 188 млн.грн. Предметом контрабанди у 322 випадках були товари, в 63 - наркотичні засоби та психотропні речовини, в 20 - історико-культурні цінності, в 18 - зброя та боєприпаси. Заведено майже 40 тисяч справ про порушення митних правил на суму близько 1,2 млрд.грн. У порівнянні з 2001 роком у 2002 році кількість справ, направлених па розгляд суду, зросла з 58 до 80.[3]

Не останню роль в ухиленні від оподаткування відіграють правопорушення працівників митних органів. Так, у 2002 році митними органами було проведено 348 службових розслідувань та на початку 2003 року було передано до правоохоронних органів 228 матеріалів щодо виявлених порушень, учинених окремими працівниками. Разом з тим, за результатами розгляду судами 69 адміністративних справ стосовно митних працівників про порушення ними антикорупційного законодавства 44 закрито через відсутність у їх діях складу адміністративного правопорушення і лише 6 митників притягнуто до адміністративної відповідальності, що більш ніж удвічі менше, ніж у 2001 році.[4]

Як бачимо, оподаткування зовнішньоекономічної діяльності містить цілу низку проблем, які потребують негайного вирішення. Важливими кроками у цьому напрямку повинне стати надання митним органам права на оперативно-розшукову діяльність, здійснення пост-аудит контролю та приведення вітчизняної нормативно-правової бази щодо митних податків у відповідність потребам сьогодення.

ЗНОСКИ

1 Каленський М.М.Митниця повинна сприяти зовнішній торгівлі, при цьому будучи прозорою та прогнозованою//Митний брокер.-2003.-№2.-с.55
2 Каленський М.М.Митниця повинна сприяти зовнішній торгівлі, при цьому будучи прозорою та прогнозованою//Митний брокер.-2003.-№2.-с.55
3 Каленський М.М.Митниця повинна сприяти зовнішній торгівлі, при цьому будучи прозорою та прогнозованою//Митний брокер.-2003.-№2.-с.55
4 Каленський М.М.Митниця повинна сприяти зовнішній торгівлі, при цьому будучи прозорою та прогнозованою//Митний брокер.-2003.-№2.-с.56

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕФІЦИТ КАПІТАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ

Гладченко Л.П.,
асистент кафедри фінансів

Київський національний економічний університет

В умовах трансформації економіки країни гостро постає питання забезпечення економічного зростання. Центральне місце при цьому займають валові інвестиції (приватні і державні). Державні інвестиції, як правило, фінансуються з позикових джерел, що веде бюджет до дефіциту. У зв'язку з цим виникає ряд дискусійних питань, починаючи з належної розробки критеріїв віднесення певних бюджетних видатків до капітальних, а отже і визначення абсолютного розміру дефіциту (необхідного обсягу державних запозичень); і закінчуючи проблемами корупції. Висвітленню саме цих проблем буде присвячена основна увага. У макроекономічному аналізі визначають розрив між державними заощадженнями та інвестиціями. Він показує, в якому розмірі держава заощаджує свої поточні доходи для здійснення капіталовкладень. У випадку, коли заощаджень недостатньо, тоді виникає розрив між ними і бажаним обсягом інвестицій, який покривають за рахунок додаткового фінансування. Даний підхід можна представити такою формулою (1):

[Заощадження - Інвестиції] + Фінансування = 0 (1)

"Положення зі статистики державних фінансів" [2] (далі - Положення), розроблене Міжнародним валютним фондом (МВФ), розглядає методи розрахунку державних заощаджень. Ці методи роблять акцент на таких аспектах: визначення власних заощаджень уряду, розрахунок валових капіталовкладень в основні фонди і валових капіталовкладень в цілому.

1. Власні заощадження уряду визначаються як перевищення поточних доходів над поточними видатками. В літературі також можна зустріти ще одну назву такого підходу - дефіцит/надлишок поточного рахунку. Ось як її описує американський економіст А.Оуенс [6,с.61]:

Дефіцит/надлишок поточного рахунку = Сума поточних доходів і грантів - Сума поточних видатків (2)

Проблемним питанням такого підходу являється врахування поточних грантів. Увага акцентується на *власних* заощадженнях уряду. Тому для їх визначення з розрахунку, описаного формулою (2), виключаються отримані урядом поточні гранти. Отже, при розрахунку заощаджень уряду до складу поточних доходів включають поточні трансферти; а при розрахунку власних заощаджень уряду - ні.

2. Валові капіталовкладення в основні фонди розраховуються як різниця між отриманими урядом основними фондами і реалізацією основних фондів і капітальних товарів.

3. Валові капіталовкладення визначаються як сума валових капіталовкладень в основні фонди і зміни в запасах уряду. Запаси охоплюють: стратегічні запаси; запаси на випадок надзвичайних подій; запаси зерна та іншого продовольства особливого значення для нації, тощо. Сюди не включаються звичайні запаси або інвентар.

Останні два підходи окреслюють ті видатки, які виключатимуться зі складу поточного